Miljöutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2020

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2020 (RP 29/2019 rd): Ärendet har lämnats till miljöutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet. Tidsfrist: 11.11.2019.

Sakkunniga

Utskottet har hört
- konsultativ tjänsteman Armi Liinamaa, finansministeriet
- finansråd Tarja Sinivuori-Boldt, finansministeriet
- överdirektör Leena Ylä-Mononen, miljöministeriet
- miljöråd Saara Bäck, miljöministeriet
- programchef Tarja Haaranen, miljöministeriet
- miljöråd Päivi Gummerus-Rautiainen, miljöministeriet
- specialsakkunnig Mikko Friipyöli, miljöministeriet
- byggnadsråd Timo Tähtinen, miljöministeriet
- överforstmästare Pirkko Isoviita, miljöministeriet
- konsultativ tjänsteman Marja-Liisa Tapio-Biström, jord- och skogsbruksministeriet
- forstråd Marja Kokkonen, jord- och skogsbruksministeriet
- ledande forskare, forskningshandledare Marita Laukkanen, Statens ekonomiska forskningscentral
- forskningsprofessor Kristiina Regina, Naturresursinstitutet
- forskarprofessor Eila Turtola, Naturresursinstitutet
- naturtjänstdirektör Timo Tanninen, Forststyrelsens naturtjänster
- professor Janne Kotiaho, Naturpanelen
- direktör Harri Juvonen, Finlands miljöcentral
- professor Jyri Seppälä, Finlands miljöcentral
- planeringschef Kimmo Huovinen, Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet
- utvecklingschef Anne Jarva, Finlands Kommunförbund
- jurist Marko Nurmikolu, Finlands Kommunförbund
- innehållsdirektör Laura Höijer, Baltic Sea Action Group
- founder Antero Vartia, Compensate Foundation
- direktör, Projekten Ett Rent Östersjön Marjukka Porvari, John Nurminens Stiftelse

- intressebevakningsdirektör Hanna Ekman, Finsk Energiindustri rf
- verkställande direktör Mikko Nousiainen, Green Building Council Finland
- verksamhetsledare Jouni Parkkonen, Främjarna av hyresboende till rimligt pris - KOVA rf
- miljödirektör Liisa Pietola, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- direktör Aija Tasa, RAKLI ry
- projektchef Janne Peljo, Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitra
- skyddsexpert Hanna Aho, Finlands naturskyddsförbund rf
- utbildningschef Henri Mutanen, Finlands Jägarförbund
- verkställande direktör Osmo Seppälä, Finlands Vattenverksförening rf
- direktör för samhällskontakter Tuomas Viljamaa, Suomen Vuokranantajat ry
- verksamhetsledare Anne Viita, Vuokralaiset VKL ry
- programchef Jussi Nikula, WWF Finland.

Skriftligt yttrande har lämnats av
- Klimatpanelen
- Motiva Ab
- Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK
- Finlands naturskyddsförbund rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Miljöutskottet anser att budgetförslaget på ett allmänt plan är bra med tanke på bostadspolitiken och målen för förvaltningsområdet för miljöskydd och naturvård. För förvaltningsområdet föreslås anslag på sammanlagt 278 miljoner euro, vilket är 73,5 miljoner euro mer än 2019. Dessutom uppgår de understöd och räntestöd som beviljas ur Statens bostadsfond till cirka 208 miljoner euro. Naturvårdsanslagen är rekordstora, när ansenliga extra resurser riktas särskilt till naturvården. En del av denna finansiering allokeras via jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel. Utskottet välkomnar höjningen av finansieringsnivån och betonar att det är nödvändigt för att uppnå de ambitiösa mål som ingår i regeringsprogrammet. En del av ökningarna är dock tidsbegränsade, vilket betyder att det kommer att uppstå ett utgiftstryck de kommande åren. Utskottet vill särskilt anlägga följande synpunkter på förslagen.

Utskottet pekar på omfattningen av de utmaningar som klimatförändringen och utarmningen av den biologiska mångfalden medför och behovet av systemisk förändring för att göra samhällsstrukturerna hållbara. Regeringsprogrammets ambitiösa klimatmål och strukturella ändringar som främjar en koldioxidsnål cirkulär ekonomi och bioekonomi samt ren teknik skapar hållbar tillväxt och välfärd och främjar också exportmöjligheterna. Budgetpropositionen innehåller ett rekordstort antal nya eller återinförda bidrags- och stödanslag för att uppnå målen. Beslut om beredning av stora strukturella reformer, såsom en ekologisk skattereform, inklusive skattebehandlingen av torv eller avskaffandet av skadliga företagsstöd, måste fattas inom kort, även om genomförandet sker stegvis. Utskottet betonar behovet av att genomföra dessa under ramperioden och hänvisar här till sitt utlåtande om planen för de offentliga finanserna.

I budgetpropositionen har det nu några år ingått ett avsnitt om hållbar utveckling. Där sammanfattas de viktigaste åtgärderna inom respektive förvaltningsområden för att främja hållbar utveckling. Finland är en internationell föregångare då vi försöker göra hållbar utveckling till en del av budgetplaneringen. Utskottet uppmuntrar till vidareutveckling av bedömningen genom att indikatorer som beskriver den sociala och ekologiska välfärden införs i enlighet med regeringsprogrammet som komplement till och stöd för de vanliga ekonomiska indikatorerna. Med tanke på åtgärdernas genomslagskraft är det väsentligt att målen för hållbar utveckling integreras i verksamheten inom respektive förvaltningsområden. Det är också viktigt att säkerställa att olika stödmekanismer inte samtidigt orsakar extra miljöbelastning, medan åtgärder mot belastningen vidtas på andra håll. Utskottet lyfter fram behovet av konsekvens och effektivitet i politiken och samarbete mellan de olika sektorerna inom förvaltningen vid planeringen av verksamheten och resursfördelningen.

Utskottet påpekar att i synnerhet klimat- och vattenvårdsåtgärderna typiskt sett är tvärsektoriella åtgärder som hör till flera olika förvaltningsområden, varför det är svårt att göra en samlad bedömning. Men det behövs ett helhetsperspektiv för att säkerställa att åtgärderna är konsekventa och samordnade. Också till exempel utvecklingsfinansieringen måste genomföras på ett sätt som samtidigt främjar till exempel målen för skyddet av klimatet och naturens mångfald.

Utskottet konstaterar i detta sammanhang att det under moment 35.01.65 (Understöd till organisationer och miljövård) föreslås 1,73 miljoner euro, vilket är 200 000 euro mindre än 2019. Med anslaget stöds på bred front nationella naturskydds- och miljöorganisationer och organisationer inom bostads- och byggbranschen samt exempelvis projekt som främjar hållbar utveckling och miljöfostran. Utskottet anser att anslaget åtminstone bör återställas till sin tidigare nivå, även om en nivåhöjning skulle vara mycket nödvändig och motiverad. Utskottet betonar att anslaget är blygsamt men ändå mycket effektivt, eftersom det på bred front kan stödja arbetet med klimatpolitiken och politiken för att stoppa förlusten av biologisk mångfald. Inte minst regeringsprogrammets mål om koldioxidneutralitet 2035 förutsätter betydande ändringar i konsumtions- och mobilitetsvanorna, och därför är det viktigt med brett förankrat arbete för att skapa incitament för hållbara sätt att transportera sig.

Klimatåtgärder

Regeringen har ställt upp som viktigt klimatmål att Finland ska vara koldioxidneutralt år 2035 och uppvisa negativa koldioxidutsläpp kort därefter. Detta ska göras genom att man påskyndar åtgärderna för att minska utsläppen och stärker kolsänkorna både på kort och på lång sikt. Finland siktar också på att bli världens första fossilfria välfärdssamhälle. Utskottet konstaterar att regeringsprogrammets mål är mycket ambitiösa och att budgetpropositionen innehåller element som främjar klimatåtgärder. Samtidigt är det klart att de åtgärder som nu föreslås sammantaget inte räcker till för att uppnå målet om koldioxidneutralitet. De åtgärder som behövs är massiva, strukturella åtgärder. Beredningen av dem har inletts. Utskottet noterar att regeringen har för avsikt att fatta närmare beslut om behövliga klimatpolitiska tilläggsåtgärder med tillhörande tidsplan och genomförande av en rättvis övergång med hänsyn till sysselsättningen.

I budgetpropositionen främjas målen för koldioxidneutralitet med sammanlagt cirka 2 miljarder euro. Summan beräknas vara ungefär 347 miljoner euro större än i 2019 års ordinarie budget.

Hithörande åtgärder är permanenta anslagsökningar av engångsnatur i enlighet med regeringsprogrammet för klimatåtgärder inom naturvården, jordbruket, den cirkulära ekonomin och utvecklingssamarbetet.

Viktiga klimatåtgärder under arbets- och näringsministeriets huvudtitel är exempelvis höjningen av bevillningsfullmakten för energistöd med 30 miljoner euro för att stödja investeringar som ersätter stenkol (32.20.41). Ett annat välkommet mål är det nationella biogasprogrammet för 2020–2022, som syftar till att nyttja produktionspotentialen för biogas. För biogasprogrammet föreslås 5 miljoner euro (32.60.47) och för förlängning och höjning av byggstödet för laddningsinfrastruktur för elbilar 4 miljoner euro (32.60.47).

Vid sidan av investeringsanslagen är en viktig metod för att uppnå målet om koldioxidneutralitet att den klimatpolitiska planen på medellång sikt (Kaisu) uppdateras med nya kostnadseffektiva åtgärder. Kommunernas och regionernas klimatåtgärder påskyndas och stöds genom konkreta projekt. Föregångarkommunernas bästa lösningar sprids aktivt. För att få fart på klimatarbetet i kommunerna och regionerna föreslås ett årligt anslag på en miljon euro för åren 2020–2021 (35.10.22 Vissa utgifter för miljövård).

Utskottet betonar kommunernas roll i att främja koldioxidsnålhet. De åtgärder som konkretiserar klimatarbetet genomförs ofta på kommunnivå. Å andra sidan finns det många sektorer där kommunerna endast har begränsade möjligheter att påverka genom egna åtgärder. Till exempel har kommunerna bara begränsad möjlighet att påverka utsläppen från trafiken och ingen möjlighet att påverka jordbruket. Därför är det viktigt att staten satsar tillräckligt på utsläppsminskningar och kolsänkor inom dessa sektorer för att kommunernas klimatarbete ska ge resultat. Satsningar på effektivare användning av offentlig upphandling som ett led i klimatarbetet främjar kommunernas åtgärder, såsom centraliserat expertstöd och kompetensutveckling överlag.

Målet med projektet Mot koldioxidneutrala kommuner och landskap (Canemure) är att stödja det regionala arbetet mot klimatförändringen, främja koldioxidsnål mobilitet, öka den decentraliserade produktionen av förnybar energi, främja en hållbar stadsstruktur och byggnaders energiprestanda. Målet är att de medverkande kommunerna och landskapen ska kunna nå klimatmålen i förtid. I år ska bland annat en samordnad, grundlig utsläppskalkyl för alla kommuner bli klar. Expertnätverket sprider bästa praxis runt om i Finland. Utskottet anser att detta mycket konkreta arbete är viktigt och menar att staten bör främja det även i fortsättningen.

Klimatpanelen har fått en etablerad roll som vetenskapligt, oberoende expertorgan och efterfrågan på expertis har ökat. Klimatpanelen har en viktig roll i att ta fram oberoende information till underlag för politiska beslut och allmän debatt. Utskottet välkomnar att klimatpanelens finansiering stärks så att den fördubblas till 0,75 miljoner euro per år (35.10.22).

Ett väsentligt mål vid sidan av utsläppsminskningarna är att utarbeta ett klimatprogram för markanvändningssektorn i enlighet med regeringsprogrammet. Klimatlagen revideras så att den även omfattar markanvändningssektorn, vars klimatprogram kommer att innehålla omfattande åtgärder för främjande av skogarnas tillväxt och hälsa, en klimatsäker skötsel av torvmarksskog, minskning av utsläppen från myr- och torvmarker, minskning av avskogningen, diversifiering av skogsbehandlingsmetoderna och stärkande av kolsänkorna både på kort och på lång sikt.

För att främja klimatpolitiken inom markanvändningssektorn föreslås ett tillägg på 19,8 miljoner euro till naturresursekonomin under moment 30.40.22 (Främjande av naturresurs- och bioekonomi) under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel. För att stärka kolsänkorna och minska utsläppen inom markanvändningssektorn föreslås ett permanent tillägg på 10 miljoner euro, som ska stiga till 14,5 miljoner euro från och med 2021. Utskottet betonar särskilt forskningens stora betydelse för utvecklingen av en skogsbaserad bioekonomi. Utvecklingen ska grunda sig på tillförlitlig och tillräcklig information som gör det möjligt att förutse konsekvenserna på både kort och lång sikt.

Klimatförändringen påverkar också jordbrukets produktionsförutsättningar i betydande grad och gör det svårare att nå vattenskyddsmålen när erosionen och urlakningen av näringsämnen ökar i och med att vintrarna blir mildare och regnigare. Då får också åkermarkens struktur och en fungerande vattenhushållning ökad betydelse. Utskottet lyfter fram jordbrukets potential i att lösa frågorna kring klimat- och vattenskyddet och utöka kolsänkorna. När CAP-reformen genomförs inom jordbruket måste vi lyckas med att bygga upp strukturer till stöd för åtgärder för att bekämpa klimatförändringen, sköta jordmånen, främja den biologiska mångfalden, förbättra djurens välbefinnande och bevara kulturlandskapet. Målet bör vara ett system som stöder arbetet med att skapa ett hållbart livsmedelssystem och en livskraftig landsbygd.

Resultaten av projektet RuokaMinimi, som genomförts inom ramen för statsrådets gemensamma utrednings- och forskningsverksamhet, visar att matens klimatpåverkan kan minskas med nästan 40 procent. Övergången till ett klimatvänligt livsmedelssystem kan bidra till förnyelse och konkurrenskraft inom vårt jordbruk samt hälsosamma matvanor och välbefinnande. Resultaten av projektet RuokaMinimi framhäver också betydelsen av offentlig måltidsservice och offentlig upphandling i en brytningsfas där hållbara matvanor växer fram. En minskning av utsläppen från livsmedelssystemet kräver dock långsiktig strategisk utveckling.

Förändringar i jordens kollager har stor betydelse när det gäller att minska jordbrukets klimatpåverkan. I synnerhet bör minskningen av kollagren på organogena torvåkrar dämpas exempelvis genom att grundvattnets yta höjs för att dämpa nedbrytningen av torv eller genom att man helt övergår till odling av våtmarksväxter. En del torvmarker är för närvarande undantagna från matproduktion. Om de restaureras kan utsläppen minskas betydligt. På mineraljordar kan minskningen av kollagren förhindras om växttäcket ökas med hjälp av mellangrödor, höstsäd och gräsmark.

Röjningen av torvmarker minskas genom ökad bearbetning och produktifiering av stallgödsel samt genom att jordbrukarna garanteras alternativa försörjningsmöjligheter utan att tvingas ge avkall på sin inkomstnivå. En minskning av klimatutsläppen från torvmarker kräver utöver investeringsstöd dock också ägoregleringar samt utvecklande av nya ekonomiska styrmedel och lagstiftning. När det gäller jordbruksstöd behövs det nya slags mekanismer till exempel för överföring av stödrättigheter till andra skiften i fråga om åkrar som har upphört med sin produktion.

Det är en svår uppgift att omsätta klimatpolitiken i praktiken, eftersom det för att uppnå såväl de ovan beskrivna klimatmålen för jordbruket som målen för andra sektorer behövs ett brett spektrum av åtgärder som syftar till att minska utsläppen och öka sänkorna samt ändra intäktsmodellen för dessa. Ingen enskild åtgärd i sig räcker till för att uppnå målen. Det är således ytterst vik-

tigt att frågan hanteras i ett övergripande perspektiv. Enligt regeringsprogrammet ska uppdateringar i klimatlagen bli ett verktyg för att effektivt följa upp och se över måluppfyllelsen.

Att främja skyddet av den biologiska mångfalden

Utskottet anser att det med tanke på den biologiska mångfalden är ytterst viktigt att naturvårdsfinansieringen i budgetpropositionen höjs med sammanlagt 88,8 miljoner euro jämfört med den tidigare ramnivån. Syftet med konventionen om biologisk mångfald och Finlands strategi och handlingsprogram för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald är att stoppa utarmningen av mångfalden och försvagningen av ekosystemtjänsterna senast 2020. Målet uppnås inte, utan tvärtom har hotet mot biotoper och arter ökat. Regeringsprogrammet och budgetpropositionen siktar på att stoppa förlusten av biologisk mångfald och trygga ett gynnsamt tillstånd före 2030 genom att inleda ett handlingsprogram för att förbättra livsmiljöerna samt genom att effektivisera andra åtgärder för att skydda hotade arter och biotoper. Dessutom ska klimatsmarta skyddslösningar och möjligheterna till ekologisk kompensation utredas och andra förutsättningar för att reformera naturvårdslagstiftningen utvärderas.

Handlingsplanen för mångfald i skogarna i södra Finland (Metso), som grundar sig på att markägarna frivilligt erbjuder mark för skyddsändamål, har som mål att med anslag inom miljöministeriets förvaltningsområde skydda 96 000 hektar värdefulla skogsområden före 2025. Utfallet i september 2019 är cirka 75 procent, alltså ungefär 72 000 hektar, och budgetförslaget möjliggör ett mål på cirka 4 500 hektar per år. Av anslaget under moment 35.10.63 har cirka 25 miljoner euro reserverats för ändamålet år 2020. Utskottet anser det vara viktigt att det också till de delar som hör till jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel är möjligt att fortsätta med genomförandet av Metso i enlighet med statsrådets principbeslut, vilket förutsätter ett tillägg på 10 miljoner euro under moment 30.40.45.

För att genomföra handlingsprogrammet för att förbättra tillståndet i försvagade livsmiljöer (Helmi) föreslås cirka 42 miljoner euro. Målet för programmet är att iståndsätta, vårda och skydda livsmiljöer som är värdefulla med tanke på den biologiska mångfalden. Det rör sig om metoder som kräver effektivisering för att trygga den biologiska mångfalden och förbättra tillståndet hos hotade arter och biotoper. Av anslaget går ungefär 12 miljoner euro till frivilligt skydd av myrar under moment 35.10.63, cirka 10 miljoner euro dirigeras till Forststyrelsens naturtjänster för åtgärder inom programmet Helmi under moment 35.10.52 och cirka 20 miljoner euro, särskilt via NTM-centralerna, används bland annat till köpta tjänster för programmets åtgärder under moment 35.10.21. Utskottet betonar programmets betydelse som ett led i genomförandet av handlingsprogrammet i anknytning till Finlands strategi för bevarande och hållbart nyttjande av den biologiska mångfalden, vilket kommer att ses över. Nästa år bereds statsrådets principbeslut om programmet Helmi. Avsikten är att ställa upp mål för programmet fram till 2030.

Med tanke på bevarandet av den biologiska mångfalden är det också viktigt att fortsätta med åtgärderna för att stärka vandringsfiskens naturliga förökning. Under jord- och skogsbruksministeriets huvudtitel 30.40.31 (Stödjande av vattenhushållnings- och fiskeriprojekt) finns ett viktigt anslag av engångsnatur på 6 miljoner euro för det nationella programmet för att återställa bestånd av vandringsfisk. Samfinansierade projekt har under de senaste åren delvis också inletts med EU-finansiering i flera avrinningsområden, och det finns fortfarande behov av att stödja dem. Utskot-

tet påskyndar också en utredning av behoven av lagstiftningsändringar och finansieringsmetoder för att återställa tillståndet i bestånden av vandringsfisk.

Försämringen av livsmiljöerna och förlusten av biologisk mångfald har för sin del samband med klimatförändringen, som påskyndar den skadliga utvecklingen. Globalt ökar nedgången i odlingsmarkens produktionskapacitet den samhälleliga instabiliteten och kan leda till stora ekonomiska kostnader. Utskottet anser att även forskningen i biologisk mångfald bör främjas och att vetenskaplig, oberoende expertis bör säkerställas i beredningen av de politiska besluten. Utgående från den modell som klimatpanelen erbjuder har Finland också fått en naturpanel, men dess finansiering har inte tryggats på samma sätt som klimatpanelen. Utskottet pekar på behovet av att trygga den långsiktiga finansieringen av naturpanelen.

Forststyrelsens naturtjänster

Utskottet välkomnar nivåhöjningen av resurserna till Forststyrelsens naturtjänster. Behovet är stort, eftersom anslaget har förblivit oförändrat trots att uppgifterna har utvidgats i och med att fler nationalparker har inrättats. Anslagen för Forststyrelsens offentliga förvaltningsuppgifter under miljöministeriets huvudtitel finns under moment 35.10.52, för vilket det föreslås 57,844 miljoner euro. Under ramperioden är den permanenta anslagsökningen 9,5 miljoner euro per år, och åren 2020 och 2021 utgör 19,2 miljoner euro av anslaget ett investeringsanslag av engångsnatur. Underhållet av de skyddsområden som förvaltas av naturtjänsterna är dock så eftersatt att det kommer att finnas finansieringsbehov också under de kommande åren.

Anslagsökningarna gör det möjligt att systematiskt åtgärda det eftersatta underhållet av naturobjekt i enlighet med regeringsprogrammet. Finansieringen ökar också beredskapen att ansöka om projektfinansiering bland annat ur EU-fonden Life, vars finansiella resurser kommer att öka under den kommande EU-finansieringsperioden. Anslagsanvändningen fokuseras på inledandet av det ovan nämnda programmet Helmi som syftar till att förbättra livsmiljöernas tillstånd. Regeringsprogrammets mål att se över Forststyrelsens ägarpolitiska riktlinjer i syfte att bättre samordna hållbart skogsbruk, tillgången till virke, naturens mångfald, rekreationsanvändning, klimatpolitiska mål och olika former av markanvändning är mycket viktiga, menar utskottet. För Forststyrelsen uppställs också ett mål för kolsänkor.

Utskottet betonar vikten av att underhålla och utveckla servicestrukturerna för nationalparker och strövområden för att tillgodose den växande turismens behov. Antalet besökare i nationalparkerna har fördubblats på tio år, och parkerna har en avsevärd betydelse också som attraktionsfaktor för turismen till Finland. Satsningar på serviceutrustning skyddar parkerna och deras unika naturvärden från slitage och är också viktiga för besökarnas säkerhet. De bidrar till möjligheterna att få röra sig i naturen och ger därigenom indirekt hälsofördelar på samhällsekonomisk nivå. Enligt utredningar betalar sig satsningarna mångdubbelt i den lokala ekonomin, vilket innebär att de också på kort sikt är ekonomiskt motiverade. Standarden på rutterna måste garanteras i de mer avlägsna nationalparkerna och inte bara i de mest belastade parkerna.

Skötseln av de fästningar, slottsruiner och andra värdefulla historiska objekt som överförts till Forststyrelsen är mer utmanande och dyrare än underhållet av vandringsleder och serviceanordningar. I fråga om kulturarvsobjekten har det uppskattats att det eftersatta underhållet uppgår till

rentav 70 miljoner euro, så den nivåhöjning som nu föreslås löser inte detta problem. Under ramperioden bör man sträva efter att undersöka hur en ändamålsenlig omsorg om kulturarvsobjekten kan ordnas och finansieras så effektivt som möjligt.

Vattenskydd och återvinning av näringsämnen

Näringsbelastningen på vattendragen förvärras av de ökade regnen och de milda vintrarna på grund av klimatförändringen. Målet är att med hjälp av bättre hantering av vattenhushållningen inom jord- och skogsbruket effektivisera vattenskyddet och anpassningen till klimatförändringen. Utskottet anser att det är viktigt och nödvändigt med program för effektivare vattenskydd med syfte att effektivisera åtgärderna för att förbättra Östersjöns och insjöarnas tillstånd. Kostnaderna för programmet beräknas uppgå till 54 miljoner euro 2020—2023, varav 15 miljoner euro för 2020.

Programmet för effektivisering av vattenskyddet grundar sig på planerna och åtgärdsprogrammen för vattenvården och havsvården. Med hjälp av programmen riktas konkreta åtgärder till de mest verkningsfulla åtgärderna för att förbättra vattnens tillstånd. Samtidigt stärks samarbetet mellan aktörerna och införs nya verksamhetssätt och metoder. Exempelvis är ett mål att åren 2020—2023 sprida gips på 50 000 hektar åkrar i Skärgårdshavets avrinningsområde och på så sätt minska belastningen från avrinningsområdet till Skärgårdshavet. I Skärgårdshavets avrinningsområde finns vattendrag som belastas av jordbruket, och näringsbelastningen från jordbruket har inte minskat där trots åtgärder. Anslagsmedel ska användas för åtgärder för att minska näringsbelastningen från jordbruket, som är ett delområde i programmet för effektiviserat vattenskydd. I projektet testas gips samt strukturkalkning och fiberslam i mindre skala i lämpliga avrinningsområden.

Utskottet betonar betydelsen av långsiktigt arbete inom vattenvården. Resultaten syns långsamt, men det långsiktiga arbetet ger resultat. Det är också viktigt att man inom projekten genomför lokala vattenskyddsåtgärder, vanligtvis i samarbete mellan kommuner, invånare, företag och organisationer. Genom åtgärderna minskas den yttre belastningen och genomförs iståndsättningsåtgärder i avrinningsområden och vattendrag. Bidrag beviljas för projekt för att förbättra tillståndet i eutrofierade sjöar och havsvikar, stärka naturlig förökning bland vandringsfisk och restaurera vattendrag som är viktiga för att arterna och den biologiska mångfalden ska bevaras.

Klimatförändringen ökar också behovet av att effektivisera hanteringen av avloppsvatten, dagvatten och dräneringsvatten från städer. Det behövs mer information om förekomsten av andra skadliga ämnen såsom hormonstörande ämnen och läkemedelssubstanser i vattenmiljön och grundvattnet. Ett ytterligare mål är att minska mängden plast som hamnar i vattnet och samla information om ämnenas inverkan på miljön.

I programmet för återvinning av näringsämnen (Raki) har man redan i flera år utfört ett bra försöksbaserat arbete och skapat en grund för systemisk förändring. Det är angeläget att fortsätta genomföra programmet. Återvinningen av näringsämnen ger fördelar inom många sektorer samtidigt, med tanke på både klimat- och vattenskyddsmålen, och bidrar till måluppfyllelsen för den cirkulära ekonomin och självförsörjningen i fråga om näringsämnen. Enligt analyser är det nödvändigt att ytterligare stärka det systemiska perspektivet i den strategiska planeringen av vatten-

skyddet och återvinningen av näringsämnen. Det pågår också ett projekt (Metsävesi 2020) som syftar till att ta fram en uppskattning av den belastning på vattendrag som kommer från skogar och myrar och som tidigare har uppskattats ge upphov till endast en liten del av den näringsbelastning som övergöder vattendragen. I nyare undersökningar har denna uppfattning ifrågasatts. Utskottet framhåller att detta bara är ett exempel på att klimatförändringen redan ändrar förhållandena så mycket att de har en stor inverkan på naturens mekanismer. Därför behövs nya forskningsdata och förståelse för orsakssamband så att åtgärderna kan sättas in där det behövs.

Främjande av boendet

Bostadsbyggandet har nått rekordhög nivå, men produktionen minskar måttligt 2019 när förväntningarna på den ekonomiska tillväxten försvagas något. År 2018 påbörjades sammanlagt nästan 45 000 nya bostadsbyggen, och 2019 var antalet fortfarande uppe i 36 000—39 000 bostäder. Den statligt understödda bostadsproduktionen har hållit god nivå, och förändringarna i konjunkturläget har ytterligare ökat intresset för ARA-produktion. ARA-projekt pågår i fråga om cirka 11 000 bostäder. Räntestödsfullmakten föreslås uppgå till 1 410 miljoner euro, vilket på basis av det innevarande året inte verkar räcka till för att finansiera de föreslagna 8 900 nya bostäderna. För investeringsunderstöd för grupper med särskilda behov föreslås en fullmakt på 90 miljoner euro, vilket bedöms räcka till för efterfrågan. I regeringsprogrammet anges målet att bygga 10 000 ARA-bostäder per år. Utskottet lyfter fram behovet av att säkerställa möjligheten att använda understödsfullmakten i enlighet med målet. Det är viktigt att investeringsunderstödet vid behov kan höjas, om det behövs fler projekt än vad anslaget möjliggör.

Utskottet anser att systemet för finansiering av boende är mångsidigt och omfattande. För finansiering av förortsprogrammet anvisas 5 miljoner euro i fullmakt att bevilja understöd. Det föreslås att 5 miljoner euro ska användas för reparation av det statsunderstödda bostadsbeståndet så att det bättre lämpar sig för äldre. Både rivningsbidragets och rivningsackordets maximibelopp höjs med 5 miljoner euro i syfte att anpassa ARA-bostadsbeståndet i de områden där befolkningen minskar.

Utskottet pekar på behovet av att utveckla räntestödssystemet på lång sikt. Nya räntestödsmodeller har utvecklats, men det finns fortfarande behov av att utveckla modellen med fyrtioårigt räntestöd. Vidare har utskottet ansett att det på sikt kan vara nödvändigt att också revidera de statliga lånesystemen i grunden.

Det är betydelsefullt att 3,3 miljoner euro anslås i bidrag för att eliminera bostadslöshet och utveckla statistikföringen över bostadslösheten. Det finns också stort behov av anslaget på 1 miljon euro under moment 35.20.30, som ska användas för att förebygga ekonomiska problem bland personer som bor på hyra. Att boenderådgivningen är etablerad som välfungerande tjänst med låg tröskel, precis som i nuläget, sparar medel genom att man undviker senare svårigheter med anknytande kostnader.

I målen och de ekonomiska satsningarna har man väl beaktat att byggnadsbeståndet och byggandet spelar en viktig roll i insatserna för ett koldioxidneutralt samhälle. Målet är därför att stödja en minskning av klimatavtrycket i boendet och höja energiprestandan genom att öka andelen förnybar energi i energianvändningen. Miljöministeriet har utvecklat en metod för bedömning av

byggnaders klimatavtryck för att underlätta beräkningen av byggnationens klimatpåverkan. Under en testperiod fram till sommaren 2020 utreds hur väl metoden lämpar sig för sedvanliga projekterings- och byggprojekt. Koldioxidsnålt byggande stöds också till exempel av den rådgivningstjänst som Green Building Council Finland startat och som kan anlitas av både privata och offentliga aktörer.

Utskottet anser att det är mycket bra att satsa på att skapa ett riksomfattande digitalt register och en dataplattform för den byggda miljön. Genom plattformen blir uppgifterna om planer och de uppgifter som ska fogas till bygglovet mer lättillgängliga och kommunerna kan utnyttja dem i sin egen planering och planläggning och samarbeta bättre med grannkommunerna. Registret baserar sig på öppna data, vilket innebär att också kommersiella aktörer kan dra nytta av det exempelvis i utvecklingen av tjänster som hänför sig till infrastruktur och livscykel och i främjandet av cirkulär ekonomi. För ändamålet föreslås ett engångsanslag på 7,3 miljoner euro under moment 35.20.04.

Utskottet anser också att det är viktigt att det finns en fullmakt på 20 miljoner euro för energirelaterade reparationer i bostadshus. Dessutom föreslås 4,9 miljoner euro i anslag under moment 35.20.55 för understöd enligt lagen om reparationsunderstöd för bostadsbyggnader och bostäder. Understöd kan också beviljas för undersökningar av byggnaders skick och reparationsplaner på det sätt som föreslås i proposition RP 44/2019 rd. Reparationsunderstöden används huvudsakligen för installation av hissar i efterhand och reparation av bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning. Utskottet framhåller att stödet spelar en stor roll också vad beträffar kostnadseffektiviteten när befolkningen åldras eftersom de äldre kan bo kvar hemma längre. Utskottet ser det som viktigt att också hushållsavdraget kan användas för reparations- och energiprojekt i bostäder.

Också anslaget på 5,5 miljoner euro för understöd för främjande av sådan infrastruktur i bostadshus som krävs för eldrivna transporter är mycket behövligt för att främja uppbyggnaden av laddningsinfrastrukturen för elbilar. Samtidigt är det viktigt att också påskynda användningen av biogas i trafiken och på detta sätt sörja teknikneutralt för stödet till koldioxidsnål trafik.

Utskottet betonar särskilt att de MBT-avtal som ingås mellan staten och stora stadsregioner och som kombinerar målen för markanvändning, boende och trafik har stor betydelse när det gäller att öka bostadsproduktionen och andelen hållbara transportformer i färdmedelsfördelningen. En intensiv integrering av markanvändnings- och trafikplaneringen och förståelse för växelverkan mellan dessa har blivit ett viktigt sätt att påverka uppfyllelsen av klimatmålen. Tidsbegränsade MBT-avtal har gett goda resultat.

I sitt betänkande ReUB 3/2018 rd om utvecklingsbehov i bostadspolitiken framhåller revisionsutskottet att regionerna om möjligt bör utvecklas långsiktigt och med ett övergripande perspektiv så att planer och genomförande i fråga om markanvändning, boende, trafik, tjänster och näringar kan samordnas regionvis över kommungränserna. Med anledning av betänkandet godkände riksdagen en rad uttalanden om utveckling av bostadspolitiken, såsom att MBT-avtalen bör bli långsiktigare och mer bindande och att staten bör utvidga dem till nya stadsregioner. Miljöutskottet lyfter fram avtalens betydelse och anser att en utvidgning av verksamheten till andra tillväxtorter

bör utredas skyndsamt. Miljöministeriet har därför inlett ett utredningsarbete för att utvidga avtalsförfarandet till stadsregionerna Jyväskylä, Lahtis och Kuopio.

För startbidrag som är bundna till MBT-avtal har det reserverats sammanlagt högst 30 miljoner euro i fullmakt för att bygga hyresbostäder för andra än grupper med särskilda behov enligt lagen om räntestöd för hyresbostadslån och bostadsrättshuslån (604/2001). Utskottet anser att detta är en mycket bra stödform som på ett effektivt sätt stimulerar produktionen och främjar produktionen av hyresbostäder till rimligt pris. Startbidraget uppgår i Helsingforsregionen till 10 000 euro per bostad och i Tammerfors-, Åbo- respektive Uleåborgsregionen till 3 000 euro per bostad. Med tanke på målen i programmet för byggande i trä är det mycket bra att understödet är 20 procent högre för flervåningsbostadshus med trästomme. I de områden som omfattas av MBT-avtal främjas dessutom bostadsproduktionen genom understöd för byggande av kommunalteknik, för vilka det föreslås anslag till ett belopp av högst 15 miljoner euro.

Utskottet betonar träbyggandets betydelse för främjandet av bioekonomin. Användningen av trä minskar koldioxidavtrycket från byggandet med beaktande av hela livscykeln för träet. Syftet med färdplanen för koldioxidsnålt byggande är att före 2025 integrera byggnaders klimatavtryck i byggbestämmelserna. Målet med programmet för träbyggande (2016—2021) är att öka användningen av trä vid offentligt byggande, stärka kompetensen inom branschen och utveckla författningar och byggbestämmelser om träbyggande. Träbyggande främjas i enlighet med åtgärdsprogrammet med cirka 2 miljoner euro 2020 (35.10.61). I synnerhet i statsägda skogar ska man sikta på produktion av så grovt stockvirke som möjligt för att det ska finnas tillräckligt med inhemsk råvara för träbyggande. Samtidigt bör man dock beakta att kolsänkorna ska stärkas och förlusten av biologisk mångfald stoppas.

Utskottet lyfter fram vilken betydelse Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA) har i att verkställa lagstiftningen om boendet. Utskottet välkomnar den höjda anslagsnivån för ARA, eftersom centralen under de senaste åren har fått många nya lagfästa uppgifter som gäller bidragssystem av olika slag. Uppgifterna kräver resurser och sakkunskap men medför visserligen också centraliseringsfördelar.

Miljöutskottet har under de senaste åren flera gånger betonat behovet av en långsiktig bostadspolitik och ansett att målet bör vara ett längre utvecklingsprogram som sträcker sig över flera regeringsperioder. I sina uttalanden med anledning av revisionsutskottets ovannämnda betänkande om utveckling av bostadspolitiken har riksdagen förutsatt att det utarbetas ett övergripande och målinriktat utvecklingsprogram för bostadspolitiken som sträcker sig över åtta år. Som en del av utvecklingsprogrammet ska det utarbetas ett förvaltningsövergripande utvecklingsprogram för bostadsområden som stöd för en positiv utveckling i områdena och för att förebygga segregering. Programmet ska på lång sikt trygga en god nivå på tjänster och boende och stärka livskraften i bostadsområdena. Dessutom ska det i samband med programmet utredas hur man genom närings-, region- och utbildningspolitiken kan förebygga problem med boendet i regioner på tillbakagång. Organiseringen av det bostadspolitiska utvecklingsprogrammet håller för närvarande på att färdigställas. Den redogörelse som bereds i enlighet med regeringsprogrammet ska lämnas till riksdagen hösten 2020. Utskottet anser att den parlamentariska dimensionen är mycket viktig i beredningen och anser att redogörelsen ger goda möjligheter att skapa en mer långsiktig bostadspolitik.

Målet för åtgärdsprogrammet Sunda lokaler 2028, som inleddes 2018, är att sanera offentliga byggnader och effektivisera behandlingen och rehabiliteringen av alla som har symtom på grund av dålig inomhusluft. Under den tioåriga programperioden ska det etableras ett förfarande för normal fastighetsförvaltning, där byggnadernas skick, ändamålsenlighet och användarnas erfarenheter regelbundet kontrolleras och situationen bedöms i multiprofessionellt samarbete. För finansieringen av programmet föreslås ett anslag på 1,5 miljoner euro under statsrådets kanslis huvudtitel (23.01.25). Utskottet betonar behovet av långsiktigt arbete för att minska problemen med inomhusluften i byggnader. Programmet förutsätter åtgärder inom flera förvaltningsområden, och dess mål kan indirekt stödjas också i andra projekt, exempelvis totalreformen av den sociala tryggheten, totalreformen av markanvändnings- och bygglagen och till exempel kompetenscentret Keinos arbete för en hållbar och innovativ offentlig upphandling. Utskottet anser det viktigt att påskynda konkreta åtgärder för att hjälpa dem som lider av problem med inomhusluften.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Miljöutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 6.11.2019

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Hannu Hoskonen cent
vice ordförande Tiina Elo gröna
medlem Petri Honkonen cent
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Petri Huru saf
medlem Mai Kivelä vänst
medlem Johan Kvarnström sd
medlem Sheikki Laakso saf
medlem Niina Malm sd (delvis)
medlem Sari Multala saml
medlem Mikko Ollikainen sv
medlem Mauri Peltokangas saf
medlem Saara-Sofia Sirén saml
medlem Hussein al-Taee sd
medlem Katja Taimela sd
medlem Mari-Leena Talvitie saml
medlem Ari Torniainen cent.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Ekroos.

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Finländarnas nationella intresse står alltid i fokus för Sannfinländarnas politik, och är utgångspunkten för det vi arbetar för. Vi erbjuder finländarna arbete, trygghet och rättvisa. Ingen ska lämnas åt sitt öde. Alla finländare ska garanteras goda förutsättningar för framgång genom arbete och företagsamhet.

För det första understryker Sannfinländarnas riksdagsgrupp att inga stöd för produktion av vindkraft bör ingå i stödsystemen eftersom vindkraft redan nu är det billigaste sättet att producera el bland de alternativa metoderna för landbaserad elproduktion. Likaså anser vi att vindkraftsbyggandets olägenheter såsom buller, rörliga skuggor och andra olägenheter, inte alls har beaktats i stödlösningarna. Vi kräver därför att utbetalningen av stöd avbryts tills alla hälsoundersökningar har utförts. Vi påminner också om att olika vindkraftsbolag medvetet har överdrivit sektorns sysselsättningseffekter när de marknadsför projekten i fråga bland annat hos kommunerna. Också detta försätter utbetalningarna av vindkraftsstöd i en ”gråzon”, eftersom ett villkor för utbetalning av stöden är att myndigheterna får korrekt information genom hela tillståndsprocessen. Likaså anser Sannfinländarna att det i stället för produktionsstöd för förnybara energikällor är viktigare att satsa på finansieringen av produktutveckling, forskning och investeringsstöd. Då går det att vidareutveckla tekniska lösningar för att minimera de specifika utsläppen från kol- och oljedrivna kraftverk. Sanningen är trots allt att det kommer att dröja decennier innan exempelvis koldrivna anläggningar läggs ner på andra håll i Europa. Vi måste enligt vår riksdagsgrupp också hålla dessa kraftverk i drift just på grund av försörjningsberedskapen. Det är också klart att spektret av företagsstöd i fortsättningen måste granskas till exempel så att man under en tillräckligt lång övergångsperiod begränsar sig till företag som genom startstöd och investeringsstöd kan sysselsätta finländare och ta fram produkter och tjänster som på lång sikt är lönsamma i sig.

Å andra sidan bör vi mer ta fasta på mögelsanering och sanering av inomhusklimat i offentliga byggnader. Sannfinländarna anser att ingen längre ska behöva bo eller vistas i fukt- eller mögelskadade lokaler. Därtill anser vår riksdagsgrupp att omsorgen om byggbeståndet bör prioriteras på den politiska agendan eftersom byggnaderna utgör en stor del av vår nationalförmögenhet.

Likaså vill både vår utskottsgrupp och vår riksdagsgrupp påminna om att även om naturvården i sig är viktig i vissa regioner i vårt land, behöver man inte anställa ny visstidsanställd personal inom denna sektor, åtminstone inte nu. Som grupp anser vi inte att det är bra att den sittande regeringen ökar personalkostnaderna så att det leder till en kraftig ökning av personalstyrkan och utgifterna för just tidsbegränsade beredningsuppgifter inom naturskyddet, i synnerhet som dessa jobb kan ses som skyddade arbetsplatser som upprätthålls av den gröna vänstern. Vi vill därför minska personalkostnaderna just inom denna sektor.

Det bör också noteras att vi i vår egen alternativa budget föreslår vissa begränsningar i och överföringar av anslag för anskaffningsutgifter för naturområden. Därför föreslår vi att anslag överförs från förvärv och skydd av naturområden till tryggandet av stöd för hållbart skogsbruk (Ke-

mera). På så sätt kan vi allt aktivare vårda våra skogar och på så sätt garantera skogsindustrins virkesförsörjning även i fortsättningen.

I dagens samhälle är det också viktigt att beakta att det för den som flyttar till arbete är väsentligt att inte bli sittande med två bostäder. Därför vill vår riksdagsgrupp införa ett flyttbidrag som motiverar att ta ett jobb också när det jobbet kräver att man flyttar till annan ort och får ökade kostnader. Flyttbidraget kunde först testas i ett pilotprojekt. Likaså föreslår vi ytterligare satsningar på rörlighetsunderstöd. För det ändamålet skulle man kunna få understöd om arbetet varar i minst två månader, eller om arbetsresan till ett heltidsarbete tar mer än tre timmar eller till ett deltidsarbete mer än två timmar per dag.

För en tid sedan var det igen De bostadslösas natt i Finland. Antalet bostadslösa i Finland är cirka 5 000, varav ungefär en femtedel står helt på bar backe. De senaste åren har utvecklingen varit positiv men under 2000-talet har läget ändå inte ändrats väsentligt, åtminstone inte för finländarnas del. Vi sannfinländare är i synnerhet förvånade över att infödda finländare saknar bostäder, medan de som kommit annanstans ifrån däremot får bostad, till och med i möblerat skick.

Den primära lösningen på bostadslösheten är att hitta en egen bostad, och för att nå det målet måste man tillämpa och vidareutveckla olika slags instrument.

Eftersom bostadslösheten är ett problem som berör flera förvaltningsområden föreslår Sannfinländarna ett tväradministrativt och samarbetsinriktat handlingsprogram. Syftet är att hitta lösningar på problemen hos de olika grupperna av bostadslösa genom en modell där man försöker hitta tak över huvudet för alla finländare.

Överlag behöver vi göra mer för att motverka de höga boendekostnaderna. Enligt vår riksdagsgrupp är en bra metod just att sänka överföringspriserna för el samt att häva nätbolagens monopolställning. Elöverföringen står för en tämligen stor del av konsumentens elräkning. Den nuvarande överföringsprissättningen är ren inkassering som man inte ens hittar företagsekonomiska grunder för. Enligt Sannfinländarna är en sänkning av kostnadsnivån för elöverföringen ett viktigt mål. Vi föreslår alltså att regeringen vidtar åtgärder för att se till att elöverföringens andel av en konsuments elräkning kan hållas på en rimlig nivå. Vi sannfinländare vill inte heller höja beskattningen av uppvärmningsbränslen, vilket regeringen gör genom att hänvisa till det gemensamma klimatarbetet. Vi vill också hjälpa den inhemska industrin att stanna kvar i landet. Därför föreslår vi att energiskatten sänks till miniminivån i EU.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande MiUU 5/2019 rd
Avvikande mening 1

Helsingfors 6.11.2019

Mauri Peltokangas saf
Petri Huru saf
Sheikki Laakso saf

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Klimatåtgärder

I budgetpropositionen för 2020 föreslår regeringen inga verkningsfulla åtgärder för att få fart på klimatinsatserna. Finland måste kunna uppnå betydande utsläppsminskningsmål för att vi ska kunna bidra till att begränsa ökningen av den globala medeltemperaturen till 1,5 grader. Regeringsprogrammets ambition verkar ha drunknat i utredningar och kartläggningar. Dessa beslut banar inte väg för koldioxidneutralitet 2035 som utlovades de unga som demonstrerar på Riksdagshusets trappor.

Utifrån regeringsprogrammet fanns det skäl att förvänta sig större klimatinsatser, vilket forskarna och experterna har lyft fram. I utlåtandena konstateras det att de åtgärder som regeringen presenterar är otillräckliga. Enligt exempelvis Statens ekonomiska forskningscentral finns det inte mycket i nästa års budget som skulle bidra till regeringens klimatmål.

Finlands växthusgasutsläpp är för närvarande 56,5 miljoner ton omvandlat till koldioxid. Klimatpanelen har uppskattat att Finlands utsläpp år 2035 endast får uppgå till 21,4 miljoner ton. Utsläppen bör alltså minskas med 35 miljoner ton under de kommande 16 åren. Finlands klimatpanel har bedömt att det finns ett gap på över 19 miljoner ton mellan regeringens klimatmål och de åtgärder som man redan kommit överens om. Gapet är så stort att det motsvarar över en tredjedel av Finlands årliga utsläpp.

Budgetpropositionen innehåller visserligen en del element som främjar enskilda klimatåtgärder. Men i ett samlat perspektiv är det uppenbart att de inte kommer att räcka till. Finlands miljöcentral har beskrivit de åtgärder som nu föreslås som splittrade, blygsamma och svårförutsebara ur effektivitetssynvinkel. Till exempel är förlängningen och höjningen av stödet för att bygga laddningsinfrastruktur för elbilar ett välkommet mål, men anslaget är anspråkslöst i förhållande till att Finland har för avsikt att halvera utsläppen från trafiken fram till 2030. Ansvaret för laddningsinfrastrukturen får inte läggas på företagare och husbolag.

Det största problemet är att alla beslut om energiskatt sköts upp med ett år. Inom fjärrvärmeproduktionen kan man välja flera fossilfria produktionssätt, när värmepumpar och jordvärmelösningar nu gör genombrott. Men de här lösningarna behöver uppbackning i form av en reviderad energibeskattning. Sakkunniga har ansett att fungerande åtgärder är till exempel att elskatten för elbaserade fjärrvärmelösningar sänks och att beskattningen av förbränning av torv jämställs med andra former av fossil energiproduktion.

Regeringen har exempelvis lyft fram höjningen av bränslebeskattningen som en betydande klimatgärning. Tjänstemän har uppskattat att höjningen minskar utsläppen inom transportsektorn med så lite som 0,7 procent. Detsamma konstateras i de yttranden som lämnats till utskottet, av vilka det klart framgår att drivmedlens styreffekter inte kommer att stärkas. Med andra ord höjs bränsleskatten bara på grund av skattepolitiska mål och inte utifrån klimatpolitiska villkor.

Utsläppsminskningsmålen ska uppnås inom alla samhällssektorer. Vi behöver strukturella reformer och incitament för miljövänliga val i vardagen. Finland förtjänar en blågrön skattereform där tyngdpunkten i beskattningen flyttas från beskattning av arbete och företagande till miljöskatter.

Energianvändning av torv

Om regeringen menar allvar med de ambitiösa klimatmålen, är det motiverat att på ett kontrollerat sätt slopa skatteförmånen för torv. Det skulle vara en effektiv insats för utsläppsminskningsmålen. Även de modeller som tagits fram av Statens ekonomiska forskningscentral och Teknologiska forskningscentralen talar för detta.

Insatsen skulle ha stor genomslagskraft, eftersom utsläppen från torvförbränningen motsvarar utsläppen från personbilstrafiken i hela Finland. I stället för att höja skatten på bensin och diesel som regeringen planerar är det motiverat att kontrollerat och gradvis avskaffa skatteutgiften för bränntorv.

Stöd som är skadliga för företag

Också företagen har väntat på vägledning av regeringens beslut. En stabil och förutsägbar omvärld är viktig för företagen, så att de kan göra ändringar i sin verksamhet och rentav skapa ny affärsverksamhet med hjälp av ren teknik. Därför hade det varit mycket viktigt att man redan nu hade fattat beslut om framtida riktlinjer. Ett exempel på ett beslut på lång sikt är förbudet mot energianvändning av stenkol år 2029, som infördes under förra regeringsperioden.

Klimatåtgärder med betydande effekt saknas i budgetpropositionen. Till råga på allt ökar antalet företagsstöd som är skadliga för miljön och klimatet. Av statsbudgeten framgår att beloppet av miljöskadliga stöd i budgetpropositionen för 2020 beräknas uppgå till 3,6 miljarder euro. I fjol var stödbeloppet hundra miljoner euro mindre. Tillväxtutvecklingen är märklig, eftersom till exempel de gröna i regeringsförhandlingarna lovade att minska stöden med minst en miljard euro.

Företagsstöden bör fokuseras på produktutveckling och utsläppsfria lösningar. Till exempel skulle det ha varit möjligt att inleda slopandet av energiskatteåterbäringen för fossila bränslen nästa år.

Naturvård

Det är bra att budgetpropositionen tar hotet mot den biologiska mångfalden på allvar. Detta visar sig i höjningen av naturvårdsfinansieringen. Regeringen fortsätter till exempel med att genomföra handlingsplanen för den biologiska mångfalden i skogarna i södra Finland (Metso). Metso har gett goda resultat när det gäller frivilligt skydd av värdefull skog i södra Finland. Modellen för det frivilliga Metsoprogrammet kan utvidgas så att det gäller alla livsmiljöer.

Myrnaturens tillstånd har försämrats av omfattande dikning för skogsbruk, torvutvinning och åkerröjning. Över hälften av Finlands ursprungliga myrareal är inte längre orörd. Av nästan 10 miljoner myrhektar har över hälften dikats för skogsbruk. Nätverket av skyddsområden måste utvidgas avsevärt genom att de nationellt värdefulla myrområdena skyddas. I vårt land har man

länge levt i den tron att skogsdikning inte medför långvariga förändringar i urlakningen av näringsämnen i sjöar och vattendrag.

Vandringsfiskbestånden måste stödjas och moderna fiskevårdsskyldigheter måste gälla också i fråga om gamla och små dammar.

Förra regeringen inledde ett program för att förbättra tillståndet i Östersjön och andra vattendrag. Programmet gäller fram till 2021. Vi är tacksamma för att regeringen i budgetpropositionen gör det möjligt att fortsätta med det här projektet för att effektivisera vattenvården.

Merparten av de akvatiska livsmiljöer som är mest värdefulla med tanke på mångfalden lämnas utanför de nuvarande skyddsområdena trots den ökande medvetenheten. Det akvatiska skyddsarbetet måste garanteras. En noggrant riktad ökning med så lite som en procent till skyddsområdena skulle kunna fördubbla skyddseffekten.

Dessutom måste vi ta itu med problem ovanför ytan, såsom att minska näringsutsläppen från jordbruket genom lösningar på systemnivå. I centrum ligger också förhandlingarna om EU:s budgetram för jordbruket, där regeringen kan driva på en större finansieringsandel för klimat- och miljömålen.

I utlåtandet ingår en bra beskrivning av situationen i fråga om det eftersatta underhållet, och vi delar utskottets åsikt på den punkten. Vi betonar också att det eftersatta underhållet av nationalparker och andra strövområden som Forststyrelsen sköter inte kan avhjälpas genom nivåhöjningar. Vi anser att det är viktigt att åtminstone utarbeta en plan och ett tidsschema för att rätta till det eftersatta underhållet.

Boende och energieffektivitet

Kursen måste läggas om i bostadspolitiken – vi behöver en bättre fungerande bostadsmarknad. Kommunernas planläggning och incitamenten för bostadsbyggande måste stärkas för att vi ska få tillräckligt med nya bostäder i tillväxtcentrumen. Utgifterna för bostadsbidrag ökar från år till år. De sociala stöden bör mer exakt riktas till de som behöver dem mest. Samtidigt måste man beakta de regioner där befolkningen minskar. Det behövs nya metoder för att lösa denna utmaning.

Vi föreslår att regeringen överväger att dirigera resurserna från Statens bostadsfond till tillväxtfrämjande trafikprojekt som undanröjer flaskhalsar i urbaniseringen och på så sätt får fart på bostadsproduktionen i tillväxtcentrumen. Vi anser att ARA-boendet i allt högre grad bör fokuseras på grupper med särskilda behov. MBT-avtalen är ett bra redskap för styrning av stadsregionernas utveckling. Men de bör utvidgas till nya stadsregioner och fokus bör ligga på incitament för hållbara transporter och snabbare bostadsproduktion.

Städerna spelar en avgörande roll i bekämpningen av klimatförändringen. Målet måste vara att så många städer som möjligt ska vara koldioxidneutrala redan på 2030-talet. Klimatpanelen har påpekat att den föreslagna budgeten inte motsvarar löftet om att beroendet av oljeuppvärmning ska upphöra. Det är viktigt att hus och fastigheter med oljeuppvärmning får mer utsläppssnåla lösningar att använda under 2020-talet. Ändringen kan påskyndas genom att fastigheterna får hjälp

med att avstå från oljeuppvärmning bland annat genom att användningsändamålet för hushållsavdraget utvidgas. De planerade ändringarna har dock nu blivit uppskjutna.

Miljöförvaltningens och organisationernas resurser

Också miljöförvaltningens resurser stärks. De oskäligt långa behandlingstiderna har varit ett problem för företagen. Såväl naturen som företagen drar nytta av högklassig handledning och rådgivning.

Samtidigt tänker regeringen minska miljöorganisationernas resurser med 200 000 euro nästa år. Propositionen försämrar miljöorganisationernas villkor i en situation där deras betydelse och arbetsmängd har ökat betydligt i och med miljöproblemen och skyddsuppgifterna. Nedskärningen i finansieringen av miljöorganisationer överskuggar i onödan den effektiva naturvården. Vi förvånar oss också över att regeringen har glömt att tilldela Naturpanelen resurser. Däremot får Klimatpanelen anslag, vilket är helt motiverat.

Dessutom bör regeringen inrätta den klimatkommitté som också nämns i regeringsprogrammet och som ska bestå av företrädare för både regeringen och oppositionen. Kommittén ska planera nationella åtgärder mot klimatförändringen i samma anda som fjolårets sammansättning där de olika partierna var representerade. Arbetet utmynnade i ett offentligt klimatåtagande av de åtta riksdagspartierna. Klimatförändringen är en så enorm utmaning att det krävs samarbete för att lösa den.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 6.11.2019

Saara-Sofia Sirén saml
Sari Multala saml
Mari-Leena Talvitie saml